עליה לוין

סימני NFT

קשה להסביר מה זה בדיוק NFT, כמו שקשה להסביר איך נקבע ערכם של מטבעות דיגיטליים או מה זה מטאוורס. זה לא אומר כמובן שאי אפשר לשאול שאלות כמו האם השוק שצלל ביחד עם הביטקוין עוד ישוב לפרוח, איך יודעים מה לקנות וכיצד להיזהר מנוכלים?

כשתקראו את הכתבה הנוכחית בוודאי תשאלו את עצמכם: אז למה דווקא עכשיו הם מדברים על NFT? כששוק מטבעות הקריפטו חווה את אחד המשברים הרציניים שלו, בזה שמרחיק שחקנים חדשים מהענף? יש לנו תשובה מפורטת לכך, ואפילו הצהרה שהקריפטו לא מת וה־NFT עוד ישוב לחיינו בסערה. אבל לפני כן, אולי כדאי לעצור ולעשות קצת סדר למי שפספס את הדבר שהיה הכי חם בשנים האחרונות, ולא בדיוק מבין מה זה.

NFT היא בעצם מעין בעלות וירטואלית שאנו רוכשים על יצירה אומנותית או כל דבר שרכשנו בעולם המטאוורס, רהיינו ברשת. זו יכולה להיות תמונה או שיר, ואפילו ציוץ בטוויטר שמישהו מחליט להוציא אותו למכירה בזירת המכירה הווירטואלית. את ה־NFT שרכשתם, בדיוק כמו מניה, אתם יכולים להעביר הלאה, זאת אומרת לסחור בו.

איך זה קשור לקריפטו? המטבע הדיגיטלי שמשתמשים בו לקנייה ולמכירה של NFT מכונה אתריום. המטבע הווירטואלי השני בתפוצתו אחרי הביטקוין, שלא קרס כמו אחיו הגדול. כלומר, אין ספק שהמפלה בבלוקצ'יין גרמה לו גם לאבד מערכו בעבר, אבל לא לגמרי.

והנה עוד מונח שכדאי להכיר, OPENSEA (אופן־סי), היא זירת המכירה האומנותית ב־NFT. היא נוסדה בשנת 2017 והפכה לאחת הבורסות הגדולות לפריטי אספנות ואומנות ומסתבר שישראלים רבים עדיין לא התייאשו מעולם המטאוורס והסחר המקביל בקבצים וירטואליים, שעדיין חי ונושם ואף מגלגל הרבה מאוד כסף.

הים הפתוח

אופן־סי היא זירת סחר והשקעות שהצליחה לגייס הרבה השקעות אטרקטיביות במהלך השנים. בשנת 2021 למשל, היא הודיעה על גיוס של 23 מיליון דולר, וביולי של אותה שנה גייסה 100 מיליון דולר נוספים בעזרת משקיעים גדולים, ביניהם גם שמות מוכרים כמו אשטון קוצ'ר ושחקן ה־NBA קווין דוראנט. הגיוסים הללו הפכו את אופן־סי ליוניקורן של קריפטו.

"אין ספק שבחמש עד עשר השנים הקרובות עולם ה־WEB 3.0 והמטאוורס יקפצו קדימה", אומר אלי מיזרוח, מנכ"ל סילבר קסטל, בית השקעות לנכסים דיגיטליים. "ה־NFT הוא המתאים ביותר והיעיל ביותר לאפשר מסחר בתוך המטאוורס. זה חידוד שהרבה אנשים לא מבינים אותו והוא חשוב. לא מדובר רק בדרך יעילה לסחור בפריטי אומנות או כל דבר דומה, בעיניי צריך להסתכל על עולם ה־NFT במבט רחב יותר".

אני רואה אומנים ושפים שמוכרים זכויות דיגיטליות לכל מיני הטבות, אתה בעצם רומז שזו תהיה דרך חיים להתנהלות בעתיד ולא רק למסחר?

"אנחנו רואים כבר היום כל מיני גופים וחברות גדולות שנכנסות לעולם הזה כי הן רוצות להכין את הקרקע ולהיות בעמדת הובלה, בכל מה שקשור למטאוורס. כל המותגים הגדולים בעולם, מג'צי, דרך דולצ'ה וגבאנה, ועד פראדי ולנדרובר, כולל מוסדות פיננסיים, כולם כבר שם לפעילויות שונות".

שאלת מיליון הדולר להדיוטה שכמותי: אם ה־NFT הוא בעצם לא מוצר פיזי, אז מה היתרון של חברות שמוכרות מוצרים פיזיים, בהקטת אולמות תצוגה לצורך העניין בזירה וירטואלית?

"ה־NFT בעצם עתיד לעשות אחד משני הדברים, או לעזור בבנייה או קידום קהילה, או שיש בזה איזו שהיא תועלת, את רוכשת וכיות על ידי NFT ומקבלת בתמורה משהו. השף יוכל בן נריה הנפיק למשל שמונה NFT וכל רוכש קיבל ארוחה, סרנה וכיוצא בזה. להבדיל, לחלק ממועדוני הכדורגל הגדולים באירופה, פ.ס.ז', מנצ'סטר יונייטד, ליברפול ועוד, יש NFT שמונפק לאוהדים. מי שמחזיק אותו מקבל הנחות גדולות, מיקומים במשחקי חוץ, פרישים ייחודיים ועוד. וכמובן אני יכול למכור את זה ולסחור בזה. כך שהמגמה של החברות הגדולות היא לחזק את הקהילה, בדיוק כמו שעושים במועדוני ספורט, או תועלות למען מטרות כאלה ואחרות. תועלות שאפשר לתמחר, וגם לסחור בהן ולהרוויח".

ובכל זאת, איך זה בא לידי ביטוי עם הקריסה של הקריפטו?

"הייתה שנה של יירידת מחירים מאוד חזקה. הביטקוין ירד ב־65%, אבל צריך להסביר שהמטבע הנסחר ב־NFT הוא ברובו אתריום. כן יש צניחה בהיקף הפעילות, אבל הקריפטו לא נעלם מהעולם. זו לא התרסקות.

אלי מיזרוח, מנכ"ל סילבר קסטל, בית השקעות לנכסים דיגיטליים
צילום: אלי כהן

אלי מיזרוח: "יש צניחה בהיקף הפעילות, אבל הקריפטו לא נעלם מהעולם. זו לא התרסקות. רמת העניין ברבעון האחרון של 2022 הייתה פחותה, גם הפלטפורמות באופן־סי ירדו מאד, אבל מי שמביט אחורה לאורך זמן רואה איזו שהיא תנודתיות מעגלית"

רמת העניין ברבעון האחרון של 2022 היתה פחותה, גם הפלטפורמות באופן־סי ירדו מאד, אבל מי שמביט אחורה לאורך זמן רואה איזו שהיא תנודתיות מעגלית. אנחנו בסייקלים של ארבע שנים, שלוש שנים של עליות חדות ושנה של ירידות חזקות. זה קורה כל הזמן, וכבר אני יכול לומר שבחודש האחרון, בתחילת שנת 2023 יש מגמת עלייה. על פניו נראה שאנחנו מתחילים שנה של עליות".

כראי לציין שבשוק הזה אין רגולציה, אין פיקוח. זה סיכון יתר?

"נכון, זה חלק מהעניין, מקום שאין בו רגולציה ברור שהוא יותר מסוכן. אני לא יודע באיזו מהירות הרטלטודים יצליחו לבנות משהו מתאים לזה, אבל יהיו יותר ויותר NFT בשוק של חברות שהן בעלות רגולציה, ואז גם ה־NFT שלהן יעמוד בכללים מסוימים".

אז לא להספיד את הקריפטו.

"ממש לא".

תערוכה וירטואלית

יצחק פלד וטלית פרשר הם בעלי הגלריה Influential Space שהיא הגלריה הישראלית הראשונה שמתמחה ב־NFT וביצירות אומנות הרשומות בבלוקצ'יין. פרשר ופלד מסבירים כי המטרה של הגלריה היא להפוך לזירת אומנות ישראלית משפיעה, בתחום שצומח בקצב מאוד מהיר בשנים האחרונות. אומנות הקריפטו. זירת המכירה היא כמובן opensea ואת היצירות, או ליתר דיוק את הבעלות על היצירות, יכול לרכוש כל מי שיש לו ארנק קריפטו.

"זה תחום דינמי ומתפתח", מסבירה פרשר, ומספרת שלפני חודש הם ערכו תערוכה ראשונה בתחום אומנות ה־AI, הבינה המלאכותית, שהוצגה כיצירות NFT. "יצחק ואני פועלים שנים רבות בתחום הדיגיטל, והרעיון היה לקדם אומנים שמגיעים מכל מיני תחומים כמו וידיאו, צילום, פיסול, אנימציה וכדומה כיצירות NFT, לשווק ולמכור אותם בשוק לאספני אומנות".

האם ייתכן שמישהו שרוכש יצירת אומנות של אומן מוכר, שיודע מה מחיר השוק שלה, עשוי בסחר שלו בזכויותיו לנפח את ערכה?

"בתחום של הפלטפורמות האלה הכל רשום. בניגוד לכך שתבואי אליי לסלון ותקני את היצירה שלי. זה יהיה ביני לבינך ואף אחד לא יידע כמה שילמת. באופן־סי נרשם בריוק בכמה נמכרה לך היצירה הזאת, אבל הבעייתיות היא אחרת. מכיוון שהמוכרים והקונים בפלטפורמה הם אנונימיים, יכול להיווצר מצב שאנשים ימכרו לחברים שלהם או לעצמם ולו כדי להעלות את ערך המכירה, אבל בריוק לשם כך אנחנו כאן. אחד מהשירותים שאנחנו נותנים לאומנים שלנו היא בדיקת השוק לפני כן. גם באופן־סי יכול מישהו להגיש הצעה לקנות יצירת אומנות, אף על פי שזה אנונימי אני יכולה לעשות מחקר קטן ולבדוק, ולא לאשר באופן מיידי. יש כל מיני הצעות שהן הונאה, ואנחנו כבר יודעים לאתר אותן".

אז איך אפשר לפקח?

"אין פיקוח. נודיד את המילה הזאת. בכל מטבעות הבלוקצ'יין אין בנק שקובע ערך מטבע, אז אין מישהו שמפקח. זה כלי של אומנות. אנחנו לא מפקחים. אנחנו עוזרים ויודעים לזהות מתי זה נראה חשוד ולא נכנסים לדברים האלה. אני אומרת לכל המשתתפים בפלטפורמה, אל תהיו נאיביים, זה כמו בעולם האמיתי, תעשו מחקר קטן. גם אם מישהו מציע לקנות אתכם. אין תיבת תלונות הציבור שתגיד לי אם הקונה או המוכר הזה אמין, זה לא קיים".

גאות ושפל

קרן מועלם נפתלי, היא אשת תוכן וטלוויזיה שבכלל לא חשבה להיכנס לעולם הזה, אבל יום אחד תוך כדי שיחה עם בן זוגה, היא החליטה לחקור את עולם ה־NFT ואפילו למכור כמה יצירות. "לפני שנה סיכבתי לשמוע על הסיפור הזה של בלוקצ'יין", היא מספרת, אבל אחרי שכנוע מצד המשפחה, ואחרי שעצרו באחת הנסיעות ליד ביתם בחוף בית ינאי וראו את הזוהמה בחוף שעבר, ורקה מועלם נפתלי לאוויר רעיון. "אמרתי שאני אעשה כמה יצירות NFT, נגייס כסף ונגקה את החוף".

יצרת לפני כן?

"לא עסקתי בזה בכלל, פה ושם עיצוב בקנבה, אבל לא מעבר לזה. עשיתי תחקיר בסיסי וראיתי שהטרנד הוא אומנות עם בעלי חיים. ואחרי שראיתי את הסרט 'מורתי התמנונית' החלטתי שהמנון היא חיית המזל שלי. אז התחלתי לעצב בתוכנה הכי פשוטה והעליתי לאופן־סי. בתוך שבוע מכרתי 5 יצירות. מזל של מתחילים. התקציב היה די זעיר, בערך 200 דולר ליצירה, אבל את הכסף לקחתי וארגנתי פסטיבל ניקיון בחוף בית ינאי".

מועלם נפתלי ראתה כי טוב והחליטה להמשיך לסחור בעולם ה־NFT. "דבר גדול נוסף שקרה לי ברמה האישית מהפרויקט הזה והיה שווה את הכל, הוא חיבור עם מישהי שפנתה אליי דרך קבוצת הפייסבוק וסיפרה לי על אחותה שנהרגה בתאונת דרכים ומאוד אהבה את חוף הילטון. היא ביקשה ממני ליצור יצירה בהשראתה".

האחות היא ד"ר שמרית פרקול פינקל ד"ל, ביולוגית ימית שנהרגה בתאונת קורקינט ברחוב המסגר בתל אביב. "יצרתי בהשראתה יצירה שאומנם לא נמסרה ב־NFT כמצופה, אבל הזכות להכיר את המשפחה ולעשות עבורה משהו כזה, הייתה בעצם סגירת מעגל מבחינתי בכל השנה הזו".

מועלם נפתלי הוזירה הילוך בעולם היצירה ב־NFT והיא מספרת כי הקריסות האחרונות הקטינו כמעט ב־90% את אחוזי הכניסות והמעורבות אפילו בקבוצות הפייסבוק. "הוזדתי רגל מהגו גם בגלל הקריסות האחרונות וגם בגלל חוסר הרגולציה. ראיתי שאנשים מתחילים לנצל את העובדה שאין רגולציה ומייצרים הונאות. לפי דיווח שפורסם במגזין בינלאומי גדול כתבו שהיקף הרצת השווי מתוך סף המחזורים ברבעון הראשון של השנה שעברה היה 80%, שזה אומר בעצם ש־4 מתוך 5 עסקאות הן הונאות".

ובכל זאת, נדמה שזו זירת מסחר שלפי מומחים בתחום היא רק בתקופה של שפל קטנה לפני גאות מחודשת.

"אני מסכימה עם זה. מה שקורה עם ה־NFT זה קצת מה שקרה בעבר עם היוטיוב או הרשתות החברתיות. שאף אחד אז לא הבין מה הצורך האמיתי שלהן. כשחברה שכנעה אותי להיכנס לפייסבוק בזמנו, לא הבנתי מה התועלת בכך, אבל בסוף לא רק שפרסמתי שם את הגראג' סייל שלי, אלא גם את העבודות והיצירות, עברנו איזה שהוא תהליך עם הדבר הזה, וזה מה שיקרה עם ה־NFT".

"יכול להיות שיום אחד לכל אוהד כדורגל ובכלל לכל אדם שירצה לרכוש משהו כמו זכויות על יצירת אומנות, תהיה אפשרות לקנות עם אפליקציה וכרטיס אשראי NFT של חברה כלשהי, ולסחור בזה", מסכם אלי מיזרוח. "אני מניח שנגיע מהר מאוד למצב שבו נוכל להיכנס לזה בלי שנצטרך להיות בקיאים בקריפטו או לסחור בקריפטו". ■■■

אירוע ניקיון חוף בית ינאי באמצעות גיוס כספים מה NFT

אברהם פסו - שחיינית בבגד ים אדום. השתתפה בתערוכת 11 NFT של מוזיאון תל אביב

ביבי מתערוכת אומנות המכונות. אומן: נמרוד סאנדרס